

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ЕКОНОМИЈА
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

**АГЕНЦИЈА
ЗА ПОДДРШКА НА ПРЕТПРИЕМНИШТВОТО
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА

ПРОГРАМАТА

**ЗА ПОДДРШКА НА ПРЕТПРИЕМНИШТВОТО, КОНКУРЕНТНОСТА И
ИНОВАТИВНОСТА НА
МАЛИТЕ И СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА
ВО 2017 ГОДИНА**

**За 2017 година
(јануари – декември 2017)**

Скопје, јануари 2017

ИДЕНТИФИКАЦИСКА КАРТА

Назив:	Агенција за поддршка на претприемништвото на Република Македонија - АППРМ
Адреса:	Кеј Димитар Влахов 4, Скопје
Основач:	Влада на Република Македонија
Ресорно министерство:	Министерство за економија
Директор:	Мустафа Мандал
Управен одбор:	Ванчо Гроздановски – претседател Александар Ивчевски – член Гоце Цветковски - член
Партнери на АППРМ:	Министерство за економија Министерство за труд и социјална политика Министерство за образование и наука Министерство за финансии Стопанска комора на Република Македонија Сојуз на стопански комори Стопанска комора на северо-западна Македонија Државниот завод за статистика Централен Регистар на Република Македонија Агенција за вработување на Република Македонија Национален совет за претприемништво и конкурентност Регионални фондации за развој на МСП во Скопје, Куманово, Велес, Струмица и Битола ЕСА Агенции во Тетово, Гостивар и Охрид Инкубатори за поддршка на малото стопанство Други претприемачки центри (Евро Центар - Свети Николе, Ромскиот Деловен Информативен Центар од Скопје, Стопанска - Комора на Северо-Западна Македонија, Занаетчиска Комора на град Скопје, Занаетчиска комора на Македонија, Стопанска Комора на Македонија, МИР - Фондација за менторство и индустриско истражување) SPARK - Холандија SINTEF – Норвешка JICA - Јапонија Конзорциум - Европски информативен и иновативен центар Македонија - Европска Комисија (EICM)

Кратенки

АППРМ	Агенција за поддршка на претприемништвото на Р. М.
МЕ	Министерство за економија
МТСП	Министерство за труд и социјална политика
УНДП	Програма за развој на Обединетите Нации
ОДП	Организации за Деловна Поддешка
ЕЕН	Европска мрежа на претпријатија
МИС	Менаџмент информативен систем
ПСВ	Помош за самовработување
ИПА	Претпристапни фондови
АВРМ	Агенција за вработување на Република Македонија
ЈИСА	Јапонска агенција за меѓународна соработка
МИР	Фондација за менаџмент и индустриско производство
SINTEF	Истражувачка организација од Скандинавија – Норвешка
ВСС	Ваучерски систем на советување
РЦ	Регионален центар
ЕСА	Агенција за помош на претпријатијата
ТАСМЕ	Проект за техничка помош за развој на МСП
МСП	Мали и средни претпријатија
НАССР	Систем за производство на безбедна храна
ГТЗ	Германско друштво за техничка соработка
ПРЕДА	Регионална развојна агенција на Пелагонија ПРЕДА
БП	Бизнис план
ХРДФ	Фонд за развој на човечки ресурси
МАСИТ	Македонска асоцијација за информатичка технологија
СЕП	Секретаријат за европски прашања
МБПР	Македонска Банка за поддршка на Развојот
МРФП	Македонска Развојна Фондација за Претприемништво
YES Inkubator	Инкубатор за млади претприемачи
СКСЗМ	Стопанска комора на северо западна Македонија
АСИРМ	Агенција за странски инвестиции на РМ
ССКМ	Сојуз на Стопански комори на Македонија
ЕБА	Европска бизнис асоцијација
ЦЕЕД	Центар за развој на претприемачи и менаџери
БСЦ	Центар за развој на бизниси
АМПТ	Активни мерки на пазарот на трудот
ОПВ	Оперативен план за вработување
РП	Рамковна програма
ЦИРКО	Центар за истражување, развој и континуирано образование

МИСИЈА

Развој на претприемништвото и малото стопанство во Република Македонија преку реализација на приоритетни проекти кои ги отсликуваат:

- Вистинските подрачја на интервенција согласно искажаните реални потреби на малото стопанство, и
- Владината Програма за развој на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средни претпријатија.

ПРОГРАМСКИ АКТИВНОСТИ

- Деловно поврзување во земјата и странство,
- Прибирање, обработка и доставување на информации релевантни за МСП секторот,
- Воспоставување и одржување на база на податоци и електронска поврзаност помеѓу регионалните центри за поддршка на претприемништвото,
- Реализација на програми од областа на едукацијата, тренингот, обуките и консултантски услуги за МСП секторот,
- Организирање трибини, конференции и бизнис форуми,
- Спроведување програми за соработка со земјите од регионот и пошироко,
- Спроведување останати домашни развојни проекти,
- Финансиска поддршка на МСП преку субвенционирано советување (ваучери),
- Кофинансирање развојни проекти во соработка со домашни и странски инвеститори и донатори.

С О Д Р Ж И Н А

1. Активности и проекти според програма на АППРМ (подпрограма 40)	6
1.1 Ваучерски систем на советување	6
1.2 Инфо пулт проект во соработка со регионалните центри.....	11
1.3 Претприемачко образование	14
1.4 Организирање на обуки за подготовка на бизнис план.....	15
1.5 Организирање на обуки за наставници/професори кои го предаваат предметот претприемништво и бизнис.....	16
1.6 Организирање на обука за студенти за подготовка на апликации за конкурирање за работа	17
1.7 Кофинансирање на Европска недела на МСП.....	18
1.8 Организирање на менторство помеѓу искусни претприемачи и старт-ап фирми.....	19
1.9 Организирање на обуки за локални консултанти	20
1.10 Организирање на обуки за зголемување на конкурентноста на МСП	21
1.11 Подготовка на годишен извештај – Обсерваторија за МСП	22
1.12 Организирање на обуки за општествена одговорност и промоција на социјалното претприемништво	23
1.13 Поддршка на женско претприемништво	24
1.14 Кофинансирање на донаторски проекти	24

ВОВЕД

Во согласност со член 19 од Законот за основање на Агенција за поддршка на претприемништво на Република Македонија (Сл.весник бр. 60/03, 161/09, 171/10, 41/14), Агенцијата е должна за своето работење и користење на средства да поднесува извештаи до Министерството за економија најмалку два пати годишно и Годишен Извештај до Владата на Република Македонија до 31 јануари за претходната година.

Во извештајот кој го опфаќа периодот јануари - декември 2017 година, Агенцијата за поддршка на претприемништвото, врз основа на оперативниот и финансовиот план за 2017 година, ги реализираше во континуитет предвидените оперативни активности за овој период кои произлегуваат од Програма за поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средните претпријатија во 2017 година, односно активностите и проектите кои се реализираат преку АППРМ (подпрограма 40).

Врз основа на член 36, став 3 од Законот за Владата на Република Македонија (Службен весник на Република Македонија бр. 59/00, 12/03, 55/05, 37/06, 115/07, 19/08, 82/08, 10/10, 51/11 и 15/13) Владата на Република Македонија, на седница одржана 17 октомври, 2017 година ја донесе Програмата за поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средните претпријатија во 2017 година, (објавена во Службен весник на РМ бр. 192 од 17 октомври 2016 година).

1. Активности и проекти според програма на АППРМ (подпрограма 40)

1.1 Ваучерски систем на советување

Програмата за ваучерско (субвенционирано) советување нуди поддршка на потенцијалните претприемачи и на постојни претпријатија кои сакаат да реализираат некоја бизнис идеја. Ваучерскиот систем на советување го поддржува обезбедувањето услуги на советување и развој на деловна активност во форма на плативи ваучери. Ваучерите им дозволуваат на корисниците да изберат овластени советници според мониторингот и методологијата одобрена од АППРМ.

Помошта за самовработување се обезбедува бесплатно на невработените, додека поддршката за МСП е во вид на соодветен грант, односно 50% учество на клиентот и 50% субвенција. Во извештајниот период беа реализирани следниве активности:

- Извештај за реализацијата на оваа програмска активност во 2016 година,
- Измени и дополнување на web за консултанти,
- Избор на организации за деловна поддршка во месец февруари кои, врз основа на договори, беа вклучени за реализација на програмската активност „Ваучерскиот систем на советување”, во 2017 година при што се реализираше:
 - подготовка и објавување на јавен повик во јавните гласила,
 - подготовка на придружна документација кон јавниот повик,

- подготовка на методологија за оценување на апликациите кон јавниот повик,
- оценка и предлог на Комисијата за избор доставен до директорот на АППРМ за избор на 7 ОДП, од вкупно 8 пријавени на Јавниот повик,
- припрема и потпишување на договори со 7 избрани ОДП,
- почеток на имплементација на Програмата од март 2017 година.

Резултати во ВСС за овој извештаен период (март - декември 2017 година) се следни:

- Вкупно издадени - 50 ваучери за 31 клиент на вкупен износ од 748.464,00 денари.
- За потенцијални претприемачи издадени се 28 ваучери за 14 клиенти на вкупен износ од 238.464,00 денари.
- За постојни претпријатија издадени се 22 ваучери за 17 клиенти во вкупен износ од 510.000,00 денари.

За административна надокнада на ОДП кои ја и имплементираат ваучерската програма на регионално ниво планирани беа 21% од вкупниот износ на субвенцијата, а потрошени беа 19% или 142.155,00 денари на годишно ниво. Надокнадата на ОДП е регулирана со посебни нормативи кои се дел од Прирачникот на процедури и Договорите за реализација на програмата кои се склучуваат со секоја ОДП поединечно.

Резултатите во извештајниот период во однос на вклучени клиенти и издадени ваучери се добри со оглед дека во поголем дел од овој извештаен период сите изведувачи на програмата за Ваучерско советување беа ангажирани во реализација на Програмата на Владата на РМ за Самовработување¹, при што исто така се издаваа ваучери за невработени лица.

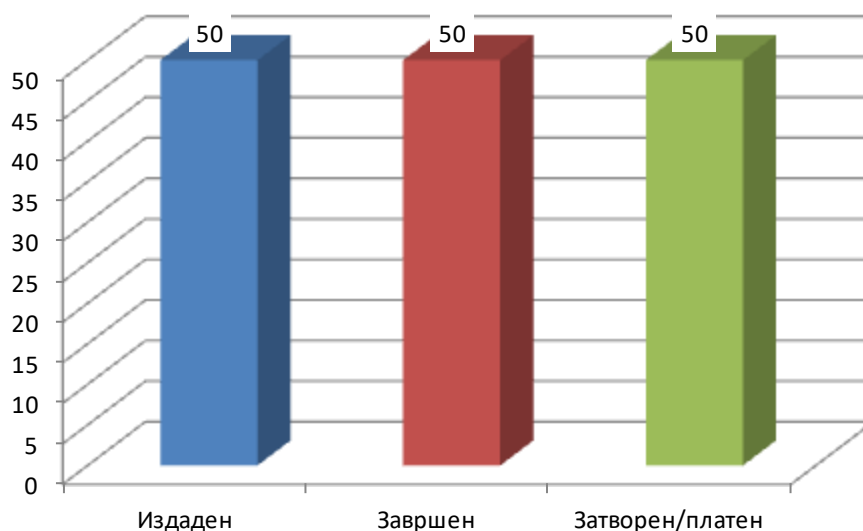
Резултати за вој период се како следи:

ОДП	КЛИЕНТИ			ВАУЧЕРИ		
	Потенцијални претприемачи	МСП	Вкупно клиенти	Потенцијални претприемачи	МСП	Вкупно ваучери
ЕСА Тетово	0	2	2	0	2	2
РЦ Куманово	1	3	4	2	3	5
РЦ Скопје	4	8	12	8	13	21
РЦ Битола	0	1	1	0	1	1
ЕСА Охрид	0	0	0	0	0	0
РЦ Велес	0	2	2	0	2	2
РЦ Струмица	9	1	10	18	1	19
	14	17	31	28	22	50

¹ Во програмата САМОВРАБОТУВАЊЕ, односно "Креирање можности за работа за сите II" издадени се 1251 ваучери за невработени лица

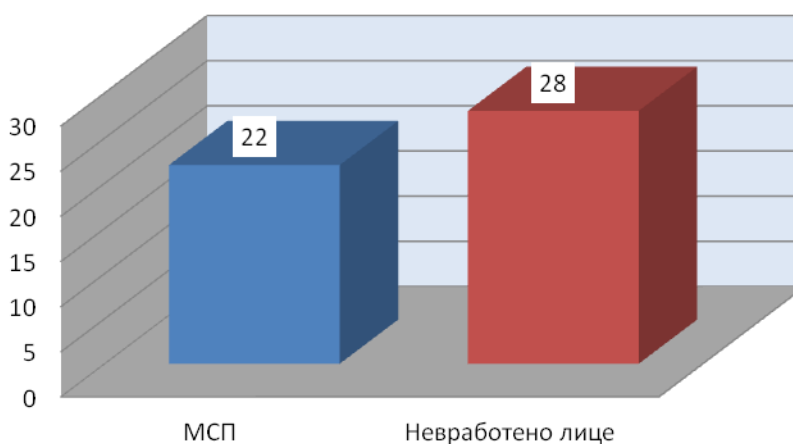
Сите 50 издадени ваучери за време на извештајниот период се реализирани и платени:

Состојба со ваучери

Вкупниот досегашен број на издадени ваучери и односот според целните групи и вкупниот износ може да се од следните графикони:

Реализирани ваучери според целни групи

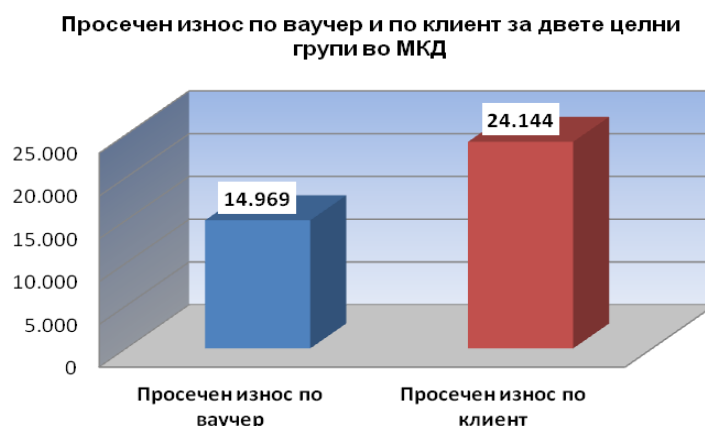

Резултатите покажуваат дека за разлика од минатата година учеството на невработените како целна група во Ваучерската програма е зголемено и за време на извештајниот период издадени се 28 ваучери за невработени лица за разлика од минатата година кога беа издадени 17 ваучери.

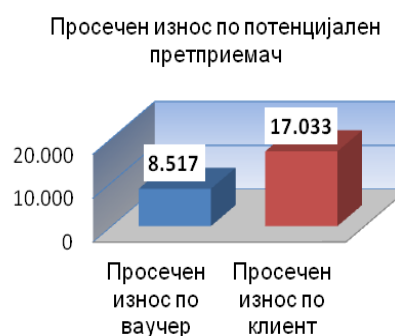
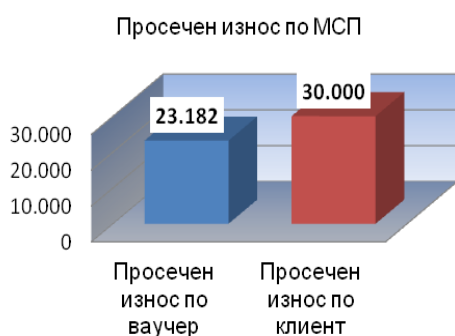
Кога ќе се земе во предвид вкупниот број на ваучери и вкупниот број на клиенти вклучени во Програмата на ВСС, се забележува дека за секој клиент во просек се издаваат 1,61 ваучери за еден клиент, односно за секое невработено лице издадени се по 2 ваучера. За 17 МСП издадени се 22 ваучери.

Имајќи го во предвид вкупниот износ за издадените ваучери од 748.464,00 денари и вкупниот број на часови на советување од 1162 часа од кои 670 специјалистички и 492 генералистички доаѓаат до просечна цена на советнички час од 644,00 денари одговара на условите и пазарот на консултантски услуги во Република Македонија.

Просечниот износ сметан по ваучери и по клиент може да се види од следниот графикон:

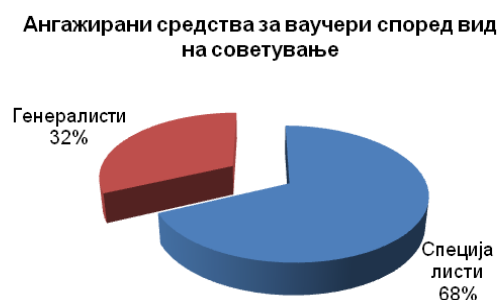

Состојбата одделно за секоја целна група, односно МСП и потенцијални претприемачи (невработени лица) е следна:

Може да се забележи дека со оглед на посложениот процес на советување кај малите и средните претпријатија износот на субвенцијата е безмалку за два пати поголем од износот кај невработените лица и изнесува нешто над 23.000,00 денари по ваучер (377 ЕВРА), односно 30.000,00 денари по клиент (488 ЕВРА), што заедно со учеството на малите и средните претпријатија (50%) може да се каже дека советодавната интервенцијата е на износ од околу 60.000,00 денари (976 ЕВРА) по клиент.

Во однос на користењето на советодавните услуги (специјалистички или генералистички) од страна на клиентите состојбата е следна:

Од горенаведените графикони забелелжливо е дека и покрај тоа што бројот на реализирани советувања од страна на советници специјалисти е помал, односно реализирани ваучери се 18 или 36%, наспроти 32 ваучери или 64% ваучери реализирани од страна на советници специјалисти, во случај кога се набљудуваат средствата кои се ангажирани за советниците односот се менува на 32% реализирани ваучери од страна на советници генералисти и 68% од специјалисти.

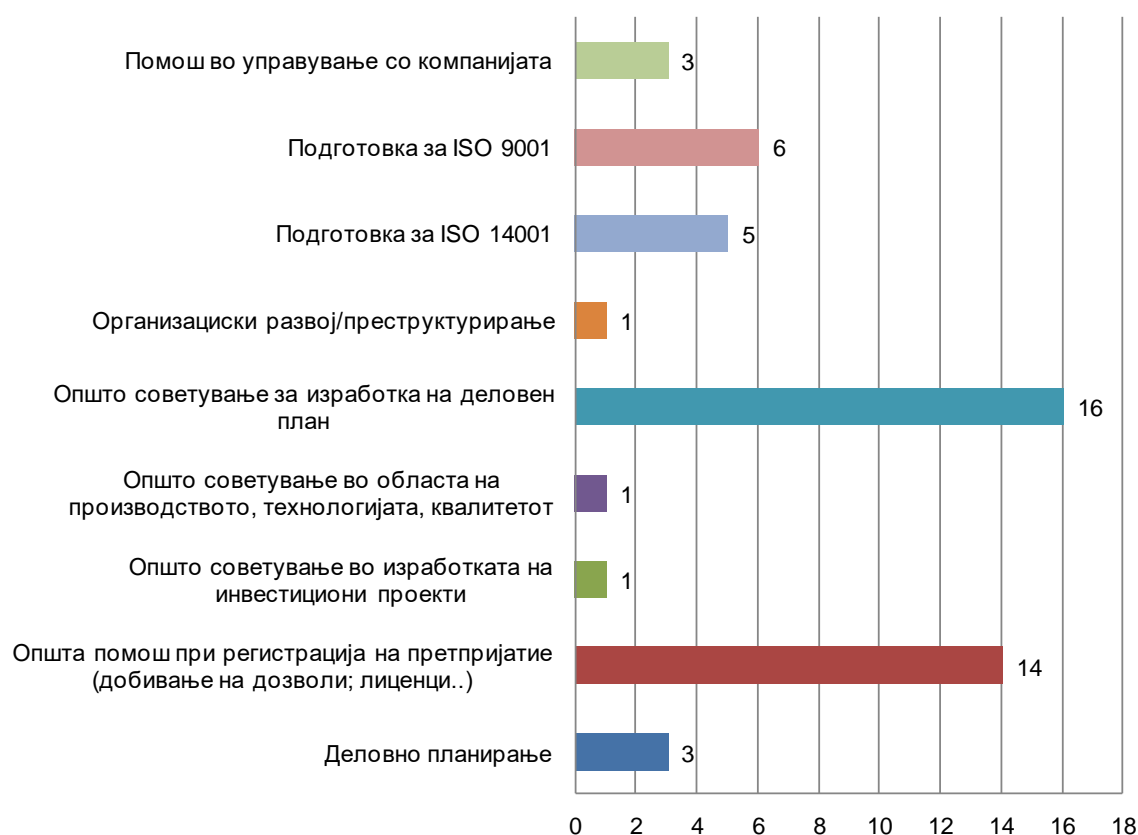
Ова се должи на фактот специјалистичките услуги се по обемени, а со тоа и бараат ангажирање на поголеми финансиски средства за разлика од услугите од страна на советници-генералисти.

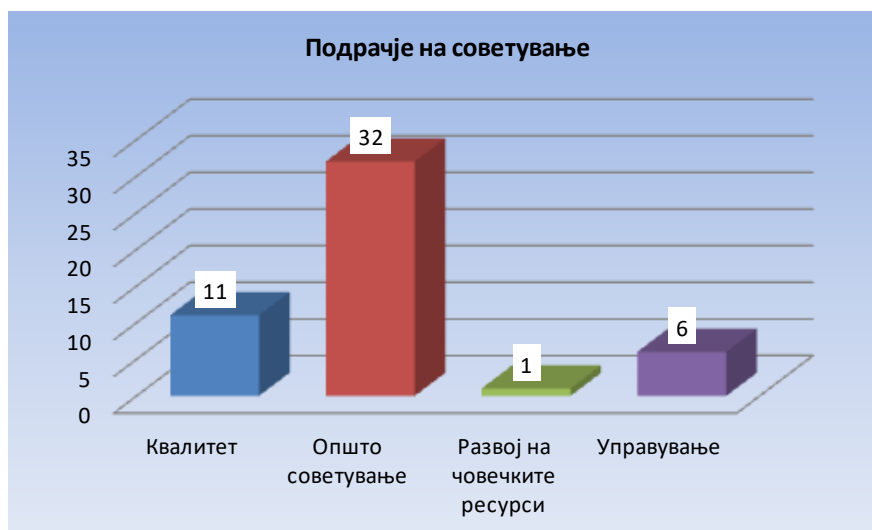
За 18 ваучери реализирани од страна на специјалисти резервирани се 402.000,00 денари, а за 32 ваучери реализирани од страна на генералисти резервирани и платени се 346.464,00 денари, односно просечен ваучер за ангажирани специјалисти изнесувал 23.182,00 денари, а за генералисти 8.517,00 ден.

Од горенаведените графикони забележливо е дека учеството на специјалистите според бројот на клиенти е поголемо во однос на генералистите, а ако се набљудува според ангажираните средства овој процент значително се зголемува кај специјалистичките во однос на издадените ваучери за генералистички советувања. Ова се должи на фактот дека МСП најчесто користат специјалистички услуги.

Во следните графикони дадени се видот на побараните и добиени советодавни услуги според подрачја на советување и вид на советување:

Вкупно советувања во ВСС

Веднаш се забележува дека и понатаму најбарана услуга е помош во изработка на деловен план и помош околу регистрација на фирмите² што се должи на издадените ваучери за невработени лица за кои задолжително се бара, со помош на советниците да изработат бизнис план како би се проверила одржливоста на бизнисот и потоа да регистрираат компанија и да се самовработат. Другите услуги се уште не се доволно застапени, што наложува дека треба да се вложат уште поголеми напори во промоција на програмата во целост и да се обезбедат многу повеќе средства од досегашните.

Како и минатата година зголемени се барањата од страна на МСП за воведување на системи за квалитет, пред се ISO стандардите, односно ISO 9001 и ISO 14001 кои се уште се барани од страна на МСП. Треба да се истакне дека оваа извештајна година се дадени 3 ваучери како помош во управувањето на компанијата (mentoring and coaching) со што се подобрува продуктивноста и конкурентноста на фирмите. Треба да се напомене дека со оглед на скромната сума за субвенција која се одобрува за Програмата на ВСС и малата промоција, квалитетот на реализираните проекти е на завидно ниво кое секако со ангажирање на поголем број консултанти постојано ќе се подобрува и подигнува.

Во овој извештаен период, од вкупните одобрени средства за оваа програмска активност во износ од 900.000,00 ден. реализирани се сите средства од кои платени се субвенции во висина од 748.464,00 денари, административна надокнада за изведувачите во висина од 148.980,00 денари³, или вкупно 897.444,00 денари, односно не се реализирани средства во висина од 2.556,00 денари.

1.2 Инфо пулт проект во соработка со регионалните центри

Целта на проектот „ИНФО ПУЛТ“ е поврзување на институциите на системот како носители на економската политика и стратегија со малите и средни претприемништва, односно како носители на економскиот развој.

Претприемачите и потенцијалните основачи на нов бизнис од страна на Организациите за деловна поддршка можат да добијат најразлични информативни услуги и конкретни информации за малото стопанство како:

² За невработените лица-потенцијални претприемачи издадени се вкупно 28 ваучери, а отворени се 14 фирми

³ Од овој износ 142.155,00 денари се за 2017 година додека 6.825,00 денари се за неплатени ф-ри од 2016 година

- Информирање за можните форми и институции за обука на претприемачи;
- Информации од областа на деловната помош и финансирање,
- Информации за потенцијалната консултантска помош за решавањето на конкретните проблеми во работењето;
- Информации за можностите за инвестирање во регионот, извозните можности, бизнис контакти и други информации и совети;
- Информации за можностите за учество и аплицирање во домашни, странски и меѓугранични проекти;
- Информации, обуки и совети за лицата опфатени со Програмата на Владата на РМ за поддршка на самовработувањето во текот на првата година од работењето на фирмата;
- Информации за извори на финансирање;
- Информации за саеми, трговски мисии и бизнис форуми во земјата и странство;
- Други деловни информации и интернет истражувања.

Во текот на извештајниот период беше реализиран избор на организации за деловна поддршка кои започнаа со реализација на програмската активност „ИНФО ПУЛТ“ за 2017 година, при што се реализираше:

- подготовка и објавување на јавен повик во јавните гласила,
- подготовка на придружна документација кон јавниот повик,
- подготовка на методологија за оценување на апликациите кон јавниот повик,
- оценка и предлог на Комисијата за избор доставен до директорот на АППРМ за избор на 9 ОДП,
- припрема и потпишувањена договори со 9 избрани ОДП,
- почеток на имплементација на Програмата од март 2017 година.

Р.бр.	Центар	Град	Број на клиенти
1	ЕСА Охрид	Охрид	64
2	ЕСА Тетово	Тетово	64
3	Р.Ц. Битола	Битола	64
4	Р.Ц. Куманово	Куманово	64
5	Р.Ц. Скопје	Скопје	64
6	Р.Ц. Струмица	Струмица	64
7	Р.Ц. Велес	Велес	64
8	Занаетчиска комора Скопје	Скопје	71
9	ПСМ Фондација Скопје	Скопје	64
ВКУПНО:			583

Како што може да се забележи заклучно со октомври 2017 година вкупно биле вклучени 583 клиенти во 9 Инфо центри. Бројот на информативно советодавни услуги дадени на клиентите се движи според планираното и регионите се

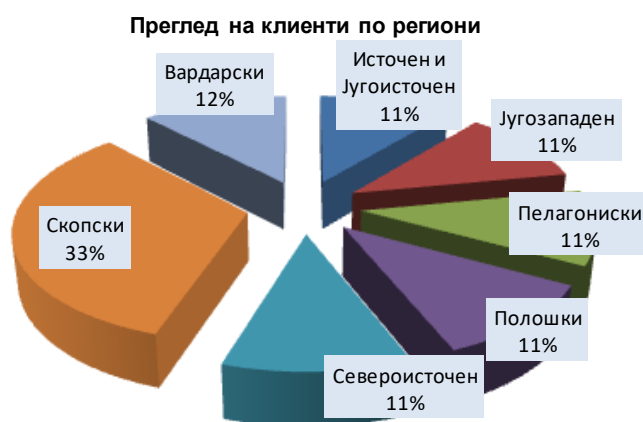
подеднакво застапени, освен во Скопје каде делуваат 3 Инфо центра и бројот на клиенти кои побарале некоја информација достигнува 199 клиента.

Во делот на побараните информации од клиентите состојбата е следна:

Вид на барана информација

Регионално гледано состојбата со клиентите во Инфо Пулт проектот во текот на 2017 година може да се види од следниот графички приказ:

Во овој извештаен период, од вкупните одобрени средства за оваа програмска активност во износ од 300.000,00 исплатени се 299.515,00 денари, односно не се реализирани средства во висина од 485,00 денари.

1.3 Претприемачко образование

Во рамките на оваа активност беа реализирани пет работилници за промоција на претприемништвото и подигање на свеста за претприемништвото кај младите луѓе, како и развој на претприемничкиот дух и култура потребни за отворање на сопствен бизнис кај 152 ученици од средните училишта од Македонија како и студенти од Машинскиот факултет, Технолошко металуршкиот факултет и факултетот за информатички науки и информациски технологии од Скопје. Имено, на овие обуки присуствуваа 30 студенти (од кои 9 машки и 21 женски студент) и 122 ученици од средни училишта (во најголемиот дел гимназии од Скопје, Куманово, Велес, Неготино, Кавадарци, Струмица, итн. од кои 70 машки ученици и 52 женски ученици).

Работилниците се организираа во соработка со студентските организации и организации на средношколци и истите се одржаа при универзитетот Св.Кирил и Методиј во Скопје, односно просториите на Машински факултет во Скопје за време на викенди (за учениците од средните училишта) и тоа на 18 февруари 2017, 25 февруари, 2017 година, 4 март 2017 година и 11 март година, додека обуката на Машинскиот факултет се организираше на 27 февруари 2017 година.

Материјалите и самите работилници ги опфаќаа следниве теми како најсоодветни за промоција на претприемништвото и подигање на свеста за претприемништвото кај младите луѓе:

- европски политики за развоја на иновативноста и претприемачкиот дух кај младите
- Македонија и претприемачкиот дух и иновативноста
- професионален развој во претприемаштвото
- менторство во развојот на кариерата
- развој на човечки ресурси и менаџмент со човечки ресурси
- опција за самовработување наспроти опција –работа за други
- вистини и неvistини за претприемништвото
- принципи на претприемништвото
- претприемачки процеси
- претприемачки вештини

Обучувачи, односно предавачи кои ги реализираа обуките беа:

- проф. д-р Радмил Поленаковиќ
- м-р Игор Николоски
- асис. м-р Бојан Јовановски
- доц. д-р Драган Шутевски

Дополнително, за секој учесник се обезбеди папка А4 во која имаше работна тетратка А4 формат од минимум 40 листа како и пенкало. Исто така, за сите учесници имаше подготвено работни материјали со темите на предавањата како и агенда за текот на работилниците. Се набавија 152 сета на материјали согласно предвидениот број на слушатели за работилниците. За реализација на работилниците се обезбеди потребната техничка опрема која се состои од разглас (двоканална миксета, звучници–жични и безжични микрофони), како и преносен компјутер и проектор од типот Панасоник Ц 50. За паузите помеѓу темите се обезбеди за секој учесник кафе/чај/сок/вода.

1.4 Организирање на обуки за подготовка на бизнис план

Во рамките на оваа активност беа реализирани десет еднодневни обуки на различни теми за подготовка на бизнис план, наменети за 31 студент и ученик од средните училишта (или вкупно 310 слушатели за сите 10 обуки). На обуките присуствуваа 11 ученика од средни училишта и 20 студенти од државните универзитети во Македонија. На обуките присуствуваа, 220 слушатели од машки пол и 90 од женски.

Работилниците се организираа во соработка со студентските организации и истите се одржаа при универзитетот Св. Кирил и Методиј во Скопје, односно во просториите на машинскиот факултет Скопје, и тоа според следниот редослед:

- Цели на работилниците/обуките – Вовед, 24.03.2017
- Подготовка на бизнис план од идеја до бизнис, 24.03.2017
- Развој на производ/услуга, 25.03.2017
- Подготовка и реализација на маркетинг план, 26.03.2017
- Основи на бизнис и менаџмент вештини, 31.03.2017
- Стратегиски менаџмент, 01.04.2017
- Сметководството и бизнисот, 02.04.2017
- Правна регулатива во водењето на бизнисот, 07.04.2017
- Управување со времето, 08.04.2017
- Франшиза, 09.04.2017
- Финансирање на малите бизниси, 10.04.2017

Обучувачи, односно предавачи кои ги реализираа обуките беа:

- ✓ Проф. Д-р Радмил Поленаковиќ
- ✓ Асис. М-р Бојан Јовановски
- ✓ М-р Момир Поленаковиќ
- ✓ Проф. Д-р Валентина Гечевска
- ✓ Доц. Д-р Драган Шутевски
- ✓ Д-р Ивана Станковска

Дополнително, за секој учесник се обезбеди папка А4 во која имаше работна тетратка А4 формат од минимум 40 листа, како и пенкало. Исто така, за сите учесници имаше подготвено работни материјали со темите на предавањата, како и агенда за текот на работилниците. Се набавија 310 сета на материјали согласно предвидениот број на слушатели на работилниците. За реализација на работилниците се обезбеди потребната техничка опрема која се состои од разглас (двоканална миксета, звучници – жични и безжични микрофони), како и преносен компјутер и проектот од типот Панасоник Ц 50. За паузите помеѓу темите се обезбеди кафе/чај/сок/вода за секој учесник. По завршувањето на обуките, учесниците се стекнаа со сертификат за посетување на обуките за подготовка на бизнис план.

1.5 Организирање на обуки за наставници/професори кои го предаваат предметот претприемништво и бизнис

Во рамките на оваа активност беа реализирани две еднодневни обуки за наставници и за професори од средните училишта кои го предаваат предметот „Претприемништво и бизнис“, а со цел зголемување на нивните знаења поврзани со најновите претприемачки трендови и здобивање со нови вештини поврзани со претприемачкото учење.

На овие обуки присуствуваа 100 наставници и професори од различни средни училишта (во најголем дел гимназии) од државата (од кои од кои 16 машки наставници/професори и 84 женски наставници/професори).

Работилниците се организираа во соработка со директорите на средни училишта и истите се одржаа при универзитетот Св. Кирил и Методиј во Скопје, односно просториите на Машински факултет во Скопје за време на викенд (поради не можност наставниците и професорите да присуствуваат на обуките за време на работни денови) и тоа на 18 март 2017 година првата и 19 март 2017 година втората обука.

Материјалите за обуките беа воглавно насочени за наставници и професори кои го предаваат предметот „Иновации и претприемништво“ во прва, втора и трета година во средните училишта. Темите беа избрани согласно наставните програми на Бирото за развој на образование и истите опфаќаа:

- цели на обуките
- претприемачко образование (тековни трендови, претприемачко искуство во бизнисот, претприемачко менаџмент искуство, претприемачко лидерско искуство)
- искуства со имплементација на предметите „Иновации и претприемништво“, насоки на подобрување на содржините и реализацијата на истите
- зголемување на креативноста кај учениците (светски практики)
- креирање на стратегија за е-маркетинг кај мали фирми (алатки и инструменти)

Обучувач, односно предавач кој ја реализираше обуката беше проф. д-р Радмил Поленаковиќ како еден од најдобрите предавачи во државата на оваа проблематика.

Дополнително, за секој наставник се обезбеди папка А4 во која имаше работна тетратка А4 формат од минимум 40 листа како и пенкало. Исто така, за сите наставници имаше подготвено работни материјали со темите на предавањата како и агенда за текот на работилницата. Се набавија 100 сета на материјали согласно предвидениот број на наставници за работилниците.

За реализација на работилниците се обезбеди потребната техничка опрема која се состои од разглас (двоканална миксета, звучници–жични и безжични микрофони), како и преносен компјутер и проектор од типот Панасоник Ц 50.

За паузите помеѓу темите се обезбеди кафе/чај/сок/вода за секој наставник.

1.6 Организирање на обука за студенти за подготовка на апликации за конкурирање за работа

Во рамките на оваа активност беа реализирани пет еднодневни обуки поврзани за аплицирање за работа подготовка на резиме и мотивациско писмо, однесување за време на интервју, како и информирање за документите потребни при аплицирање за работа, а со цел подигање на свеста на младите луѓе за полесно пристапување кон пазарот на трудот, на кои присуствуваа 153 студенти од државните и приватните универзитети во Р. Македонија и од тоа најбројни беа студентите од Универзитетот Св. Кирил и Методиј од Скопје и Државниот Универзитет во Тетото како и Евроскиот Универзитет од Скопје. Од присутните студенти на обуките 71 студент беа машки, додека останатите беа 82 студентки.

Работилниците се организираа во соработка со студентските организации и истите се одржаа при универзитетот Св. Кирил и Методиј во Скопје, односно просториите на Машински факултет во Скопје за време на викенди заради обезбедување на поголема присутност и не губење на настава за самите студенти. Обуките се организираа на 19 февруари 2017, 26 февруари, 2017 година, 5 март 2017 година и 12 март година како и за студените од кампусот на техничките факултети при Универзитетот Св. Кирил и Методиј се организираше на 02 март 2017 година (четврток) во соработка со професорите од четирите факултети (Машинскиот, Електро-техничкиот, ФИНКИ и Технолошко-металуршкиот факултет).

Материјалите и самите работилници ги опфаќаат следниве теми како најсоодветни за подготовка на студентите при аплицирање за работа:

- цели на обуката
- подготовка на апликации за конкурирање на работа
- како се бара работа (креирање на кариерна патека, организирање на потрага по работа, структура на CV-то (Europass), структура на однапред дефинирано CV)
- изработка на CV
- интервју и мотивациско писмо (истражување и подготовка на ефективно мотивациско писмо, структура на мотивациско писмо, препораки за идеално мотивациско писмо, подготовка за интервју и корисни линкови за потрага по работа)

Обучувачи, односно предавачи кои ги реализираа обуките беа:

- ✓ проф. д-р Радмил Поленаковиќ
- ✓ м-р Игор Николоски
- ✓ проф. д-р Валентина Гечевска
- ✓ асис. м-р Бојан Јовановски
- ✓ доц. д-р Драган Шутевски

Дополнително, за секој учесник се обезбеди папка А4 во која имаше работна тетратка А4 формат од минимум 40 листа како и пенкало. Исто така, за сите учесници имаше подготвено работни материјали со темите на предавањата како и агенда за текот на работилниците. Се набавија 153 сета на материјали согласно предвидениот број на слушатели за работилниците.

1.7 Кофинансирање на Европска недела на МСП

Европскиот ден на претприемачот (ЕДП) е иницијатива што ги поддржува градовите во промоцијата на свеста за претприемништвото. Градовите и државите се соочуваат со нова и моќна конкуренција, но сепак тие мораат да останат на конкурентно ниво. Концептот на ЕДП помага градовите успешно да се справат со сите предизвици преку потенцирањето на врската помеѓу претприемништвото и квалитетот на живот, и преку потенцирањето на важноста на локалните заедници, училиштата, и другите човечки релации за долгорочен успех. ЕДП исто така ја посочува важноста од имплементирањето проактивни политики, поддршката на стар-ап бизниси и нивно ширење, поддршка за доолнителен развој, и ревитализација на постоечки структури на вработување, и градење на силна мрежна интерконекција помеѓу луѓето.

Европскиот ден на претприемачот (ЕДП) и Европската недела на мали и средни претпријатија 2017 претставуваат главен настан од областа на претприемништвото кој се одржува во земјата на кој се собираат претприемачите и сите заинтересирани институции, односно организации кои работат во насока на развојот на претприемништвото, размена на знаењата, воспоставување контакти, препознавање и поттикнување на претприемачкиот дух.

Главната цел на настанот претставува промовирање на претприемништвото на локално и меѓународно ниво, како и придонес во поттикнување на претприемништвото во Европа.

Главна задача на ЕДП е да ја промовира свеста за претприемништвото на Европско ниво. Оваа цел е базирана на четири столба:

- ЕДП е структурна иницијатива која што ќе биде основана како цврст идентитет за различни настани низ цела Европа, секоја година.
- Развојот на ЕДП е базиран на искуството и идеите на креаторите на политики во различни градови низ Европа и структурирана синтеза на овие идеи е основата за функционирањето на ЕДП
- ЕДП ги поддржува приоритетите на Европските политики преку добрите практики, настани и мрежи за соработка, со цел ЕДП да прерасне во механизам за учење на градовите и економските зони и алатка за промоција на претприемништвото.
- ЕДП ги поддржува градовите да ги инкорпорираат своите настани кон реализација на главните Европски политики.

“Европскиот ден на претприемачот“ во Македонија се организира од 2006 година. Настанот е од големо значење за сите учесници во неговата организација, преку Градот Скопје, АППРМ, Министерството за економија, па се до самите учесници на настанот, гости и предавачи. Поаѓајќи од тоа, со заедничка посвететна работа, се успеа овој настан да се претвори во традиција така да и оваа година тој се организира во Скопје и низ други градови во Македонија.

Овогодинашниот настан се одржа на 02 Ноември во Битола, 15 и 17 Ноември 2017 во Скопје. Настанот се одржа во хотелот „Епинал“ во Битола, ЕУ Инфо Центарот – Скопје и во хотелот „Александар палас“ - Скопје. За таа цел беа обезбедени хали и опрема за обезбедување на првокласни услови за одржување на работните сесии.

АППРМ како еден од организаторите/партнери во реализацијата на Европскиот ден на претприемачот 2017 година, на 15 ноември организираше и работилница на тема “Систем на менторинг услуги – пат кон подобрување на работењето на МСП”, на која присутните имаа можност да се информираат за системот на стандардизирани Менторинг услуги, како сеопфатен и долгорочен процес на системска поддршка на претпријатијата во клучната фаза на нивниот развој, како и искуствата на оние кои веќе го имплементирале истиот.

Целта на работилницата беше да се предпочат позитивните искуства од функционирањето на организиран и стандардизиран систем на поддршка на МСП преку пружање на менторски услуги. Исто така, се укажа на значајот на соработката меѓу сите чинители, односно Јапонската Влада преку своите експерти и трансферот на “да се знае како”, како и искуството и добрите практики во имплементацијата и постојано подобрување на истиот, претставено преку Развојната Агенција на Србија. Во контекст на претходно кажаното е и поддршката на Македонската Влада претставено преку присуството и поддршката на Министерот задолжен за подобрување на инвестициската клима за домашните компании, како и присуството на претставници на Регионалните Центри за Поддршка на Претпријатијата во својство на идни ментори и даватели на услуги и МСП како корисници. На работилницата беа присутни 45 учесници.

1.8 Организирање на менторство помеѓу искусни претприемачи и стартап фирми

Во Тренинг Центарот на Бизнис Конфедерација на 13, 15 и 17 март 2017 година, се одржаа три еднодневни работилници со присуство на околу 90 “start up” претприемачи.

Во работните денови искусни претприемачи го презентираа своето искуство во соочувањето со предизвиците од моментот кога тие го отвориле својот бизнис до моментот кога истиот станува самоодржлив.

Целта на овие работилници беше да се охрабрат новите претприемачи да не се откажуваат во првите години од постоењето на нивните бизниси како и да се подигне нивната свест и самодоверба при менаџирање на претпријатието. На работилниците, во процесот на пренос на знаење беа пренесувани и искуства од претприемачи кои имаат успешни и развиени бизниси, се со цел да ги охрабрат младите претприемачи да работат на својата идеја, подобро да го научат пазарот, како да го користат маркетингот ефикасно, да ги запознаат луѓето со својот производ и да ги мотивираат да го купат.

Позитивните примери беа начин преку кој младите стартап претпријатија можеа да научат практични совети како да се справуваат со секојдневните пречки, но исто така и мотив и енергија да продолжат да работат на успешната приказна во нивното стартап претпријатие. На оваа обука беа опфатени и теми кои на учесниците им помогнаа да пронајдат нови извори на финансирање на нивните бизниси. Начините кои беа опфатени беа користење на разните приватни Фондови при обезбедување на финансиски средства од страна на “start up” бизнисите.

Модератори на оваа обука беа претставници од приватниот сектор и кои имаат успешни бизниси позади себе. Младите луѓе кои сакаат да основаат свои бизниси се

соочуваат со значителни предизвици, од недостаток на основни претприемачки вештини до потреба од финансиски средства и услуги за поддршка на бизнисот, мислам дека впечатокот од интересот на обуката покажува дека ваков тип на обука е потребен и во иднина да се имплементира во насока на поддршка на младите претприемачи, што генерално е и една од четирите приоритети на стратегијата “Национална стратегија за млади за периодот 2015-2020” која има за цел да го унапреди економски развој на младите преку младинско претприемништво.

Обуката беше модерирана од експертот Александар Целески и Александар Попов, а гости обучувачи беа и преставници од приватниот сектор.

1.9 Организирање на обуки за локални консултанти

Во период од 25-27 април 2017 година беше одржана тридневна обука за локални консултанти во Бизнис Конфедерација на Македонија, преку која 25 локални консултанти се здобија со дополнителни знаења и вештини со кои ќе им помогнат на претпријатијата во зајакнувањето на нивната конкурентност на домашниот и странскиот пазар, согласно досегашните анализи за потребите од обуки изработени во регионот и во Република Македонија.

Обуката беше спроведена од експертите Мимоза Анастоска Јанкуловска и Билјана Велевска.

Целта на обуката беше зголемување на капацитетите на домашните професионални консултанти и обезбедување соодветни услуги на деловниот и административниот сектор во делот на менаџмент консалтингот. Обуката беше наменета за менаџмент консултанти т.е. лица кои обезбедуваат професионални консултантски услуги на деловни или административни субјекти, на кои во нивното работење им е потребно знаење на врвни светски методи на работење кое ќе можат практично да го имплементираат кај своите клиенти.

Освен предавањата и дискусиите за време на обуката беа правени и практични вежби со кои се долови практичната примена и полза од користење.

Учесниците добија и релевантни материјали во пишана и електронска форма кои ќе бидат од корист при практичното работење, а воедно и ќе им обезбедат пристап до поширока релевантна литература.

Во рамките на секоја област, преку практични примери и теоретски знаења и размена на искуства беа покрийени следните теми на дискусија:

- пазарот на консултантски услуги во ЕУ и регионот,
- менаџмент консалтинг процес,
- презентација на алатка-бизнис модел КАНВАС,
- елементите за генерирање вредност и приходи на претпријатието,
- елементите за начинот на користењето на ресурсите и структурата на трошоците,
- основите на стратегиското планирање и анализа на состојбата, стратегиска карта,

- избалансирана карта на показатели,
- Развој на нов производ/пазар
- Интернационализација на продажбата

Специфични цели на обуката беа:

- Подобрување на разбирањето за консултантската професија и бараните вештини за да се биде успешен;
- Зголемување на капацитетот и компетенциите на менаџмент консултантите;
- Подобрување на способностите за презентирање на консултантските вештини и компетенции;
- Техники на континуираната анализа за истражување на пазарот и транспарентност на пазарот со особен акцент на изборот за локацијата и одлуките за инвестиции.
- Герила и Креативен Маркетинг (Максимален учинок со Минимални финансии)
- Развој и градење на Брендиран производ, сегментиран маркетинг пристап по одделни канали во работењето, интернет Маркетинг (E-Business)

1.10 Организирање на обуки за зголемување на конкурентноста на МСП

Во периодот од 20 до 24 Март 2017 година, се одржаа работилници во склоп на обуката за зголемување на конкурентноста на малите и средни претпријатија. Обуката беше едnodневна, но со повторување во пет последователни дена се со цел да биде опфатена поголема група на учесници. Како ментори вклучени во обуката беа експертите Ратка Пемова и Дарко Маџоски.

Со обуката беа опфатени околу 150 учесници, со цел подигнување на конкурентноста, зголемување на инвестициите за воведување на иновации и истражувачки активности, зајакнување на интернационализацијата, како и зголемување на капацитетите на вработените во малите и средни претпријатија. По воведната презентација од страна на менторите, се работеше во пет работни групи кои работеа на анализа, разработка и предлози во однос на следниве теми: Зголемување на вработеноста и развој на човечкиот капитал во сектор претприемништво и МСП, Стимулирање на креативност и иновативност, Стратешкиот менаџмент.

Покрај теоретскиот дел, секој модул беше состоен од реални примери преку симулација на реални случаи и проблеми или преку презентации од страна на гостите предавачи претставувајќи ги искуствата пред учесниците.

Учесниците во обуката се стекнаа со знаења и вештини за тоа како да се вклучат во бизниси и да си помогнат да станат одржливи, исто така го унапредија своето разбирање за тоа како да управуваат со бизнис во моменти кога одлуките ќе имаат клучно влијание врз конкурентната позиција на бизнисот.

1.11 Подготовка на годишен извештај – Обсерваторија за МСП

Главна цел на годишниот извештај за секторот на МСП е да создаде одржлив механизам за следење, анализирање и подготвување на политики кои ќе бидат пред се во интерес на приватниот сектор. Во таа насока, годишните извештаи што се подготвуваат секоја година, во голема мера им помагаат на креаторите на политиките во државата, пред се луѓето кои работат Министерствата надлежни за развој на МСП секторот и кои се задолжени за подготовка на стратегии, програми и акциони планови за мали и средни претпријатија. Покрај ова, податоците кои се обработуваат во овие годишни извештаи исто така се користат од страна на голем број институции, организации и проекти при изработка на најразлични анализи, трудови и извештаи.

Примарна цел на Опсерваторијата е преку “ex post” анализа која се фокусира на учиниот од досегашните спроведени политики преку одржлив механизам за следење, анализирање и подготвување на извештаи во кои податоците се синтетизирани во стратешки препораки за креирање на проактивни ефективни и ефикасни политики во доменот на приватниот сектор. Првенствено целта на овие е извештаи е да им помогне на креаторите на политики во државата, пред се на луѓето кои работат во Министерството за економија и кои се задолжени за подготовка на стратегии, програми и акциони планови за мали и средни претпријатија.

При изработка на овие извештаи се користи методологијата која ја користи и Европската опсерваторија за мали и средни претпријатија од Холандија при изработката на извештаи за претпријатијата од Европската Унија.

Како главен извор на информации на Опсерваторијата претставува базата на податоци од Централниот регистар на Република Македонија (трговскиот регистар). Покрај овие податоци, Опсерваторијата исто така соработува и со Државниот завод за статистика, Фондот за пензиско и инвалидско осигурување, Министерството за економија, Министерството за финансии, комерцијалните банки, проектите финансирани од донатори и други релевантни институции кои имаат информации за МСП и кои можат да придонесат во пишувањето на овој извештај.

Со анализата за 2016 година беа опфатени повеќе области од работењето на малите и средните претпријатија како што се:

- Макроекономската состојба
- Правна рамка
- Претпријатија во република Македонија - големина и структура
- МСП и надворешна трговија
- МСП и вработувањето
- Финансиска состојба и финансирање на МСП
- Даночна политика
- МСП Иновации, истражување и развој
- Профитабилност, инвестиции и финансии

Идна заложба на Опсерваторијата е да започне со прибирање на податоци директно од претпријатијата. Ова ќе се спроведува во иднина на база на анкета каде што податоците за обработка би се добивале директно од страна на претприемачите.

1.12 Организирање на обуки за општествена одговорност и промоција на социјалното претприемништво

Целта на обуките кои се одржаа на 11, 12 и 13 април 2017 година, беше да им се доближи на компаниите коцептот на ООП со што би се поттикнале да преземат одговорност кон општеството и превземање одговорност кон успешноста на нивниот бизнис како и за подигање на свеста за спроведување на општествено одговорни практики и покажување на интерес за подобро функционирање во насока на општествената одговорност, како и промоција на коцептот за социјално претприемништво и поттикнување на развојот на социјални компании. Се одржаа три еднодневни обуки, на кои се обучија околу 120 претпријатија.

Предавачките Марина Спасеска и Елена Анчевска, се интернационално сертифицирани обучувачи за општествена одговорност, спроведуваат јавни кампањи и обуки за општествена одговорност а исто така се дел од мрежата за општествена одговорност на национално и интернационално ниво.

Тие преку презентација, практични примери, поттикнување на дискусии и вежби ги пренесоа своите знаења и искуства околу следните прашања: Зошто организациите наместо да го искористат профитот за сопствени цели вложуваат во општествено одговорни проекти? Кои се општествено одговорни претпријатија во Македонија и какви се праксите досега? Принципи на општествената одговорност. Коцептот на ООП во Македонија и светот. Аргументи за и против ООП. Општи критериуми кои треба да се задоволат за ООП како и совети за успешно спроведување на ООП проекти, како и понапредни знаења во однос на Глобалниот договор на Обединетите Нации, Водечките принципи за бизнис и човекови права на Обединетите Нации, Упатствата (насоките) на Организацијата за економска соработка и развој за мултинационални претпријатија (Упатства на ОЕЦД), ISO 26000 Стандардно упатство(водич) за општествена одговорност (ISO 26000), Трипартитна декларација на Меѓународната организација на трудот за принципите на мултинационални претпријатија и општествена политика (ILO MNE Декларација).

Меѓутоа поради интернационализација на бизнисите, компаниите пред се треба да бидат информирани и свесни за постоењето на вакви принципи и правила, и обучени, бидејќи има компании што треба да го истакнат она што го прават како добра практика. На некој начин треба да се поттикнат компаниите поквалитетно да го водат својот бизнис, а тоа би се одвивало преку спроведување на обуки.

Овие обуки во соработка со АППРМ, се спроведоа во тренинг центарот на Бизнис Конфедерација на Македонија. Во овие обуки се вклучија компании кои веќе покажаа капацитет за спроведување на општествено одговорни практики и покажаа интерес за подобро функционирање во насока на општествената одговорност.

Самите компании се одговорни за нивното влијание врз општеството – позитивно и негативно. Преку обуките, компаниите може значително да придонесат за одржлив развој. Обврските на компаниите може да ги надополнуваат напорите за развој на општеството, како и кон општествен напредок и напредок на животната средина. Имплементирањето и спроведувањето на фундаменталните стандарди за животната средина и општеството не може да се делегираат на компаниите, тие едноставно сами доброволно ќе ги применуваат.

1.13 Поддршка на женско претприемништво

На 5^{ти}, 6^{ти} и 7^{ми} април 2017 година во просториите на тренинг центарот на Бизнис Конфедерација беа организирани три еднодневни обуки за околу 90 жени претприемачи согласно анализите за потреби од обуки подготвени во текот на 2016 година. Обуките ги водеа клучните експерти во областа Валентина Дисоска и Миле Бошков.

Обуките имаа за цел да го подигнат нивото на конкурентност кај веќе постоечки претпријатија раководени од страна на жени претприемачи. На обуките присуствуваа и жени претприемачи кои штотуку го основале својот бизнис.

Преку работилниците жените успеаа да ги зајакнат своите капацитети и претприемачки вештини како и да добијат охрабрување од успешните приказни кои беа споделени во групата. Тие научија како мудро да ги поставуваат своите цели, да го оценуваат влијанието на околните фактори врз бизнисот, да направат маркетинг микс концепт за своите производи, да изработат свој маркетинг план, да направат SWOT анализа, да научат како да ги читаат и анализираат финансиските извештаи и предвидувања. Модератори на оваа обука беа Валентина Дисоска која воедно е жена претприемач но и претседателка на Здружението на Бизнис жени. Таа вложи напори да влијае врз знаењето и капацитетите за водење бизнис на жените претприемачи како и да ги подобрат своите промотивни активности. Обуката исто така дава комплетен преглед на лидерството и на тоа како да се искористат лидерските техники за да се постигне долгорочен успех во бизнисот. Таа понуди суштински вештини, ресурси и техники за ефективно лидерство и менаџмент за жени претприемачи.

На крајот на обуката учесниците се здобија со следните способности: - свесност за улогата на жените лидери и лидерството - разбирање на различните лидерски концепти и специфичните предизвици за жените лидери - да изградат вештини за дефинирање на личните и деловните цели (визии, годишни таргети, краткорочни цели) - да ги подобрат преговарачките вештини и подобро да се справат со културните и половите предизвици - успешно да ги користат методите за градење на мрежа од соработници - ефективно да комуницираат со своите бизнис партнери и акционери користејќи социјални медиуми.

1.14 Кофинансирање на донаторски проекти

Дел од средствата за кофинансирање на донаторски проекти беа наменети за Имплементација на регионалниот пилот проект (1) “Воспоставување и промоција на менторски услуги за мали и средни претпријатија во Западен Балкан”, во соработка со ЈИЦА – Јапонската агенција за меѓународна соработка, како и учество и кофинансирање на предлог проектот (2) “Алијанса на знаење во еко-иновативно претприемништво за поттик на конкурентноста на МСП – СМекоМП”.

1) Проект: „Воспоставување и промоција на менторските услуги за МСП во Западен Балкан - Фаза 2“

АППРМ како партнер институција ги започна активностите предвидени во регионалниот проект „Воспоставување и промоција на менторските услуги за МСП во Западен Балкан - Фаза 2“, поддржан од Јапонската Агенција за Меѓународна

Соработка – ЈСА. Проектот предвидува воспоставување на стандардизиран систем на менторски услуги, одржливи и распостранети во земјите на Западен Балкан, односно подобрување на циклусот на стандардизирани менторски услуги во Србија, и продолжување на трансферот на Српската експертиза во областа на менторинг во БиХ, Црна Гора и Македонија, со поддршка на Јапонските експерти.

Во септември 2017 година, се одржа “Севкупен Координативен Состанок“ на администраторите и носителите на одлуки за воспоставување на систем на менторство, споделување на добрите практики, предизвици и наоди со цел меѓусебна поддршка и помош.

Од страна на експертите на ЈСА, спроведено е основно истражување, за да се разбере моменталната состојба во економијата на Македонија. Во овие рамки посетени се и Регионалните Центри за Поддршка на Претпријатија од кои се очекува да работат како даватели на менторски услуги на локалните претпријатија. Покрај основното истражување во процес е и спроведувањето на длабинско истражување кое ќе ги содржи клучните точки за развој на локалните МСП, потребната поддршка од Владата на РМ во корелација со претходно утврденото и системот на менторски услуги како практично решение на Владата на РМ за поддршка на локалните претпријатија.

Во ноември 2017 година во рамките на Европскиот ден на претприемачот одржана е и првата промоција на проектот со цел да се информира пошироката заедница за начинот на функционирање на системите за поддршка на претприемништвото во Јапонија, Српските искуства, како и да се пренесат добрите практики и искуствата од долгорочната поддршка на државата кон претпријатијата во услови на системски спроведени решенија.

Во декември 2017 година се одржа и “Заеднички Координативен Одбор“ на кој се потврди годишниот план за работа за 2018 година и други прашања значајни за проектот.

2) Проект: “Алијанса на знаење во еко-иновативно претприемништво за поттик на конкурентноста на МСП – СМекоМП“

Во декември 2017 година потпишан е договорот и започнати се подготвителните административни активности за реализација на проектот “ Алијанса на знаење во еко-иновативно претприемништво за поттик на конкурентноста на МСП – СМекоМП“ во рамките на Програмата за Соработка “Интеррег V – Б Балкан-Медитеран 2014-2020“. Основните цели на проектот се да се подобри квалитетот на образованието и да се подобри конкурентноста на МСП преку воспоставување на силна алијанса на знаење меѓу високообразовните институции, центрите за стручно образование и обука и МСП, за промоција на еко-иновативно претприемништво и развој на иновативна образовна рамка.

Средствата предвидени во оваа точка од Програмата на АППРМ за 2017 година не се целосно искористени поради доцнење со почетокот на проектите и спроведување на пред се подготвителни и административни активности и соодветно на тоа финансиски импликации.